

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

4. De Oratoriis in domibus, de licentia Summi Pontificis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

poterunt. Patres autem Societatis in casu occurrente huius restrictionis, vel recurrant ad suum R.P. Generalem, ut in simili notavimus n. 17. vel ad Episcopum, ut dictum est.

§. IV. De Oratoriis in domibus privatis de licentia Summi Pontificis.

Reve Pontificum concedens Oratorium privatum, huius tenoris esse hodie solet.
 Innocentius Papa X. Tibi, *Diocesis Panormitana*, qui, *affertis*, de nobili genere procreatus existis ut in privato domus tua solita habitationis Oratorio, ad hoc decenter muro extructo, & ornato, seu extruendo ab omnibus Domesticis & aliis libero, per Ordinarium loci prius visitando & approbando, ac de ipsius Ordinarii licentia, eius arbitrio dumtaxat una Missam pro unoquoque die, dummodo in eadem anno celebrandi licentia, quae adhuc daret, alteri concessa non fuerit, per quemcumque Sacerdotem ab eodem Ordinario approbatum Sacularem, seu de Superiorum suorum licentia, Regularem, sine tamen quorumcumque iniuriam Panarchialium prauidicio, ac Paschatis, Resurrectionis, Pentecostes, & Nativitatis D. N. Iesu Christi, necnon aliis solemnioribus anni festis diebus exceptis, in tua, & familia tua, necnon hospitum tuorum nobilium praesentia, celebrari facere libere, & licite possis, & vales, indulgemus. Nosque huiusmodi, &c. Volumus autem, quod familiares servitibus tuis qui necessarii ibidem Missae interesse, ab obligatione audientiae Missae in Ecclesia diebus festis de precepto tamen liberi censeantur. Dat. Rom. &c.

Item per singulas clausulas singulae sunt difficultates pro nostro more breviter explicandae.

Tibi *Diocesis Panormitana*.

Stalis privilegiatus transferat domicilium in aliam Diocesim, ex Panormitana v.g. eat ad Messanen- sem, non amittit Privilegium, sed ibi poterit illo uti cap. Privilegium, de reg. iuris, in 6. l. Privilegia quaedam, l. in omnibus ff. de reg. iuris. Diana p. 4. tra. 4. ref. 108. Novatio, & Megal. faverque Salas de leg. d. 20. sect. 19. n. 123. & Sanctar. Var. resol. p. 1. q. 63. Ratio est quia hoc privilegium est personale, quod personam sequitur, nec est affixum loco: & illud *Diocesis talis*, non apponitur restrictioni, seu taxativae, sed solum demonstrative in hunc sensum: Tibi qui nunc es *Diocesis talis*. Vide tamen id, quod paulo post monebimus n. 7.

Qui, ut affertis, de nobili genere procreatus existis.

Tribus dictis hac clausula declarabitur. Dico primo, sufficere esse nobilem ex parte Patris, nec sufficere talem esse solum ex parte Matris. Ratio est, quia vera, & absoluta Nobilitas, quae hic requiritur, ut mox n. 5. dicemus ex Patre, non vero ex sola Matre deducitur. Ita Sanchez lib. 8. de matr. d. 19. n. 6.

Dico secundo, illum hic conferri nobilem, qui per aliquot generationes artem mechanicam non exercuit. Quare ij qui ex Privilegio Principis, vel Senatorum assumuntur ad gradum nobilium, quique homines novi seu nobiles appellari possunt, hic excluduntur, quia concessio per aedicta Oratorij non fit ei, qui est nobilis, sed ei, qui ex nobili genere procreatus existit.

Dico tertio, non verificata hac clausula, corrumpi hoc Oratorij Privilegium. Ratio est ducenda ex communi doctrina ibi d. 21. num. 17. dicente in ejusmodi Indultis, non verificata ea conditione, qua non existente, Privilegium omnino non concederetur, Indultum esse subreptionem, quia tunc illa conditio requiritur principaliter, estque veluti essentialis: at scimus omnes, ex titulo Curiae, hoc Oratorij Privilegium nunquam a Pontifice concedi nisi Primatibus & Proceribus Civitatum.

Vi in privato domus tua solita habitationis Oratorio.

Quid si transeras domum, poterisne in domo

nova, sive empta, sive locata Oratorium erigere.

Respond. o, posse quia iam haec est domus tua solita habitationis, ubi enim quis habitat in maiore parte anni, domicilium habere, & consequenter absolute habitare dicitur Ita idem l. 5. de matrim. d. 23. n. 12. Propter eandem in modo maiorem rationem posses Oratorium semel ab Episcopo approbatum mutare in alium locum eiusdem domus.

Moneo tamen in utroque casu, & in casu dicto n. 2. necesse esse, ut accedat Episcopus, seu eius Vicarius locum novum approbaturus, ut ex tenore privilegij constet.

An hoc decenter muro extructo, ornato, ab omnibus domesticis & aliis libero.

Debet ergo locus ita esse constructus, ut discernatur esse diversus ab aliis eiusdem domus locis ad usus profanos designatis, & ita ornatus pia aliqua imagine, ornamentisque Altaris instructus, ut sacer appareat. Non puto tamen necessarios esse quatuor muros ex ianuaz, cum satis videatur esse si sint tres muri Oratorium separatim efformantes, licet patente ad prospectum quatto, vice ianuaz. Ratio est, quia observavi in aliquibus ejusmodi Oratoriis etiam timoratorum hunc quartum parietem non adesse, sed ita in capite aulae, vel magni cubiculi extructa, ut non claudantur ligneis foribus, quae certe iis claudi esset decentius, sed integra tela amovibili ab uno ad alterum Oratorij latus extensa, & quidem non indecore.

Per ea verba ab usibus domesticis libero, non tolli censo casum necessitatis. Quare sicuti necessitate occurrente permittitur ex Sa. v. Eccl. n. 3. in Ecclesia, quae est consecrata, vel benedicta, dormire, comedere, negotiari, ita & in dicto Oratorio, quod solum est ad tempus ad sacrum usum deputatum. Sanè Sanchez l. 9. de matr. d. 15. n. 12. concedit etiam copulam petere, & reddere uxoris occurrente necessitate, ibidem ab ipso explicata, cur igitur non erit par ratio in Oratorio?

Illud à me quaesitum nuper fuit. An possit quis super Oratorij fornecem, seu tegum apponere lectum, & ibi per noctes dormire. Respondi, licet reverentiae magis congrueret, si id non fieret, maxime ab uxoris, tamen me non invenire id esse in iure positivo prohibitum, imò nec ob dictam reverentiam prohibitum iure naturali, quia verè qui dormit supra fornecem, extra Ecclesiam dormit. Sic Sanchez lib. 1. n. 26. ex Glossa c. n. de consec. Eccl. in 6. laudavi tamen aliquorum Religiosorum solertiam, qui licet dormirent in cubiculo extructo super Oratorium, lectulum nihilominus non apponebant directè correspondentem Altari, sed quanto distantius poterant ad latus.

Petes, An dictum Oratorium quamvis nunc ab usibus profanis liberum possit ad nutum domini volentis Privilegio uti, ad eisdem redire.

Respondeo cum Sanchez ibi d. n. 39. cap. Si de terra, de Privilegiis posse, quia ex una parte Privilegiis utimur, quando volumus: & ex alia haec privata Oratoria ex se sunt loca prophana, licet ex licentia in iis celebretur, addè, nec gaudent immunitate Ecclesiastica: Sic idem Sanchez ibi d. nec violantur per sanguinis, feminisve effusionem, ut indigeant benedictione ibi d. nec copula vel homicidium ibi habita sunt sacrilegia, ibi d.

Quod si latè Oratorium profanatum velit dominus iterum ad usum sacrum celebrandi remittere, nova approbatione, & deputatione Ordinarii indigebit, ut ex n. 7. colligi potest, & notat in simili Castrop. de Bulla Crucata, p. 6. n. 3.

Per Ordinarium loci prius visitando & approbando.

Non nisi semel tantum erit dictum Oratorium & quidem gratis visitandum ut nimirum videatur an locus decens sit. Rursus eo visitato approbatoque non potest consequenter amplius visitari. Tertio unde nec procuratio exigi. Quarto, nec impediri, ne ibi iuxta tenorem privilegij

privilegij celebratur Ratio primi dicti est, quia illud *primus visitando*, unam tantum visitationem notat. Ratio secundi, & tertij est, quia ita colligitur ex c. ult. de censibus, docetque Sanchez lib. 9. de matr. d. 15. n. 39. Ratio quarti est, quia Episcopus non habet potestatem, qua limitet concessiones sui Superioris, id est, Summi Pontificis Barbossa in Conc. Trid. sess. 22. de observ. n. 19. refert id esse decusum.

12. Nomine autem Ordinarij hic intelligi Ordinarium loci, hoc est, eum sub cuius iurisdictione comprehenditur locus, ubi constituendum est Oratorium, patet ex illo loc. Cum igitur nomine Ordinarij veniat Vicarius Generalis, tum Episcopi viventis, ex Sanchez lib. 5. de matrim. d. 29. n. 3. tum Capituli Sede vacante, ibid. n. 5. etiam huic competet prædicta approbatio.

13. Rursus, quia Ordinarius potest ea, quæ sunt suæ iurisdictionis Ordinariæ (qualis est hæc ex eodem ibid. d. 7. n. 20. quia ipsi committitur sub nomine Dignitatis, & non sub nomine proprio) alteri delegare, poterit & hanc. Ita idem ibid. 31. n. 11.

An de ipsius Ordinarij licentia eius arbitrio duratura

14. Hanc clausulam non omnibus huiusmodi concessionibus invenio: ubi autem ponitur, Nota illud *ipsius*. Significat enim debere esse licentiam Ordinarij paulo ante memorati, hoc est loci, non verò alterius cuiuscunque.

Est autem ita necessaria hæc licentia, ut sine illa invalida sit Oratorij constitutio, quia Concessio hæc Summi Pontificis nihil operabitur, nisi accedente Ordinarij licentia, quam intervenire omnino Pontifex vult: si ergo non adest, non suffragabitur Papæ concessio.

15. Quod si, idoneo existente, & bene ornato Oratorio, Ordinarius nolit malitiosè licentiam concedere, poterit cogi, ut concedat: Ita Castrop. in Bull. Cruc. 6. in simili. Si autem non sit, qui eam cogere possit, probabile esse docent aliqui cum Rud. à Cruce in Bull. Cruc. d. 1. c. 5. d. 1. n. 4. & 5. Diana p. 5. r. 20. ref. 17. quod possit ibi celebrari, quia licentia iuste petit, & injustè negata quando nihil obstat in contrarium, (ut certè nihil obstat videtur in hoc casu, in quo adest tam expressa Concessio Pontificis) præsumitur in ipso iure ab eodem Pontifice concessa.

16. Sed quid importat illud, *Eius arbitrio*. Respondeo Sanchez in Conf. T. lib. 7. c. 1. dub. 55. n. 7. docet, quod hæc verba, *Si arbitratu fuerit*, important arbitrium boni viri. Arbitrium autem boni viri in eo differt ibid. n. 5. à libera voluntate, quod dum aliquid relinquitur liberæ voluntati alicuius, ille ad nil tenetur, nec indiget causa, & stabitur declarationi suæ, sive iustæ, sive iniustæ, sive dignæ, sive indignæ, quando vero fit commissio per verba importatiam arbitrium boni viri, exigitur arbitrium regulatione commensuratum, & sic exigitur causa: quia id dicitur arbitrium boni viri, quod bonus vir arbitraretur, *l. vir bonus, ff. indic. solvi*. Hæc ex Sanchez. ex quibus fit, quod Ordinarius non possit merè ad suum velle, sed solum iusta & rationabili causa expolente, datam hanc licentiam revocare. Hæc autem causa existente, poterit non solum ex vi dictæ clausulæ *eius arbitrio duratura*, sed etiam universaliter ex eo quod potest Episcopus suspendere, vel inhibere etiam Religiosos exemptos, ne in dictis Oratoriis celebrent quando fortè sciret sine debito decore ibidem celebrari. Et ratio est, quia providere quæcumque in sua Diocesi ad divinum cultum spectant, pertinet ex Trident. sess. 21. c. 8. de reform. & sess. 22. c. 9. in Decreto de observ. in celeb. Miss. c. 8. de reform. ad Episcopum.

17. Mortuo eo, cui concessum est hoc Privilegium Oratorij, perit concessio, quia privilegium est, ut supra dixi, personale personam sequens, quod, quia si atente perpèdatur, non habet ullam clausulam quæ significet perpetuitatem, post dicti privilegij mortem omnino desinere, seu finire necesse est. Ita fusc post hæc scripta Diana part. 9. r. 1. refol. 17. contra Pellizzar. Mortuo autem Summo Pontifice, vel Ordinario, Oratorium se-

mel approbavit, non perit Oratorij concessio, quia gratia facta, quæ ex Sanchez lib. 8. de matr. d. 1. non amittitur mortuo, vel amoto ab officio eo concessit.

18. Dices: licentia concessa ad beneplacitum mortuo concedente, quia post mortem nullum est placitum, nec beneplacitum, unde, quia cessat sub qua fuit gratia facta, cessabit & gratia. Si igitur *eius arbitrio* significat, ut num. 16. diximus, beneplacitum Episcopi, eo pereunte, cessabit eius placitum, & quærent licentia.

Respondeo, quod gratia facta sub illa forma, *ad beneplacitum meum*, spirat morte concedentis, probabile quidem est propter rationem dictam: at est etiam possibile cum Castrop. tom. 1. r. 3. disp. 4. p. 16. §. 4. n. 4. morari, sed potius post mortem, quousque revocare successore. Ratio est quia dum non est revocatus, censetur perseverare eadem voluntas, & idem eius placitum, qui concessit. Quare non improbabile esse, ait Castrop. ibid. n. 5. concedi gratiam sub his verbis, *ad beneplacitum meum*, & sicut omnes concedunt gratiam domini vero, non spirare morte contradicentis, nisi à se revocetur, ita concedere omnes debere, nec ipsam tiam ad beneplacitum meum; atque adeo non debere eandem appropinquare ad audiendas confessiones, Episcopus revocaverit, posse audire confessiones Episcopi mortem, nondum à successore revocatum, sed etiam approbatum ad eundem Episcopum, tum. Pari igitur modo erit in casu nostro: Multo magis quia in nostro casu ex contextu Brevis, ex fine canonis, ex ipso usu, & praxi apparet unam tantum licentiam semel requiri, nec etiam timoratos unquam Episcopos, iterum licentiam à novo Ordinario petendam indiguisse.

Vnam Missam pro unoquoque die.

19. Si quis alteram in dicto Oratorio celebrare faceret, mortaliter delinqueret. Ratio est, quia id esset sacrum celebrare in loco inepto, quod est contra tale *supra cap. 4. §. 1. n. 2. diximus*. Neque obstat licentia concessa pro una Missa, quia pro altera concessio non est, ac proinde pro hac, & sequentibus petende etiam nulla præcesserit concessio: siquidem causa limitata nunc est voluntas Pontificis, non nisi effectum limitatum producere potest.

Quid amplius quo ad hoc concedatur per Bull. Cruciatæ, dicam mox à n. 37.

Dummodo in eadem domo celebrandi licentia, quæ daret alteri concessa non fuerit.

20. Si sint in domo ampla duæ familiæ, quæ uterque Dominus obtinuerit privilegium Oratorij, qui posterius impetrasset, impetrasset, nulliter, ex illius Clausulæ.

21. Sed quid, si quilibet ex his duobus Dominis haberet proprium Oratorium in sua habitatione legitimum, Italicè *appartado*, ejusdem domus? Respondeo, nulliter impetrasset, quia Clausula non vetat solum, sit in eodem Oratorio duplex licentia, sed ne sit in eadem domo: at prædicta domus, quamvis ampla, tamen domus est.

22. Vnam exceptionem, seu declarationem hic de nocternis remittens me aliorum saniorum consilio. Nam si domus esset tam ampla, ut familiæ ita in situ distribuerentur, ut eiusmodi situs moraliter indicaretur duæ diversæ domus, (quales essent, si singulæ habitationes haberent suas januas, suæque atria, & similia, quæ utraque non veniret in unam amplam januam quæ exitum, vel in unum commune atrium) poterat dicta Clausula non obstat posteriori nunc impetranti quæ nunc secunda concessio non est pro eadem domo, tamen domo. Certè si duæ familiæ habitarent Romæ, &

Palatio Vaticano, altera ab altera distinctis in locis, non
tibi videretur esse iudicanda habitare in eadem domo:
quod igitur ibi evenit propter amplitudinem Palatii,
tibi etiam poterit evenire, ubi ea est amplitudo, ut
possit distinguendas duas domos prudens vir sine
falso, & fallacia iudicaret.

Quamvisque Sacerdotem ab eodem Ordinario appro-
bationem Sacramentum, seu de Superiorum suorum
licentia Regularem.

23. Quidam putavit ex vi huius Clausulae tum Sa-
cerdotem, tum Regularem à suis respective
Superioribus licentiam, seu approbationem particula-
rem debere obtinere, ut in praedicto Oratorio celebrare
posset. Sed nihil minus profecto, quia passim etiam ti-
tuli sunt utraque nova facultate, solum ex universalis ap-
probatione celebrandi, quam habent, celebrant in di-
stinctis oratoriis. Ratio, praeter praxim, quae est fida legum
interpretis, potest esse, quia lex obligatoria debet sem-
per interpretari in maiorem partem, ne gravet fideles
plus quam par est: cum igitur verba huius Clausulae
commode declarari possint de approbatione generali,
non sunt ad specialem restringenda. Recte item Cespedes
in *tr. de except. Reg. c. 16. d. 103. n. 1.* notat nec requiri
licentiam Parochi, nulli enim id cautum est: solum
Parochio sua iura iuribata servanda sunt, de quibus mox
a sequenti.

Si positive à superiore legimus, in quo inhibeatur, tunc
debet obtemperare ne sit dubium, multo magis in casu su-
pra dicto. n. 17. fine.

Sine tamen quoruncumque Iurium Parochialium
praedictis.

24. Dixi supra cap. 4. §. 3. num. 12. illud sine praedi-
cto Ecclesiae Parochialis: in concessione data Mendican-
tibus celebrandi in quocumque decenti loco, declara-
tum fuisse à Sixto V. ut praedicti non exigerent Deci-
mas, primitias, seu Oblationes, quae de iure debeantur
Parochio ex eo, quod Sacramenta ministraret. Idem ergo
ob paritatem rationis, eadem hic apposita clausula signifi-
ficabit.

25. Addunt aliqui cum Pellizz. in *man. Reg. 1.2. tr. 8.*
cap. 1. §. 2. sub §. 2. quod illud in nostra
haec clausula additum (quoruncumque) non posse exer-
ceri in Oratorio privato ullum munus Parochiale, v. g.
non posse ministrari Sacramenta, dari pacem, denuntia-
ri feda, jejunia, matrimonia, & similia ad Parochum
pertinentia. Plectit haec doctrina. Solum advero ex fa-
cillima ipsius Parochi praesumpta facultate, non con-
demnandum Sacerdotem, qui congregatis in Oratorio
privato denuntiaret festa vel jejunia forte in hebdomada
occidentia. Similiter video non adesse scrupulum etiam
timoratis Sacerdotibus ministrare in eodem Oratorio
toti familiae Sacramentum Pœnitentiae, ubi particula-
ris contra hoc constitutio legitima non urget. De mini-
stranda Eucharistia quoad Religiosos ex suis privilegiis,
dixi nuper saltem per occasionem in *secundo Opusculo de*
except. comm. c. 4. §. 4. n. 51. ut item quo ad Sacerdotes fa-
cultas ex Parochi licentia, quia facile extra Pascha praer-
sumi potest. *ibid. n. 44.* dixi.

26. Unum considerandum tibi offero, benigne le-
ctor, nam praesumendo à dictis privilegiis, praesum-
ptaque licentia cur eo ipso quod Pontifex in Brevis de
Oratorio concedit familiae audire ibidem Missam, praer-
cipioque dici festivi satisfacere, cur inquam non possim
magis dicere, quod concedat etiam eidem familiae su-
mere ibidem Eucharistiam? Cum enim Communio co-
muni, qui Missa intersunt, pertineat ad idem Sacrificium,
unde olim semper communicabant qui Missa intererant,
videtur, quod concessa Missa, concedatur iisdem &
Communio.

Quid possit fieri quo ad dictam Eucharistiae receptionem
in privato Oratorio per Bullam Cruciatæ, dicam
mox n. 4.

Paschalis, Resurrectionis, Pentecostes, & Nativitatis Do-
mini nostri Iesu Christi, nec non aliis solemnioribus
festis diebus exceptis.

27. Quinam dies festi excipiantur, dum excipiuntur
solemniores, explicuit Decretum Sacrae Ri-
tuum Congregationis Nov. 1607. apud Gavant. in *Rubr.*
Miss. part. 1. tit. 10. §. Secundum quoque: quo declaravit
magis Decretum Concilij Agathensis cap. 21. de *consec.*
dist. 1. Si quis excipi nimirum diem Natalis Domini, Epi-
phaniae, Paschalis, Pentecostes, Annunciationis &
Assumptionis Beatissimae Virginis, Festum SS. Petri &
Pauli, & Festum omnium Sanctorum. P. Franciscus Bardi-
stinae Societatis utriusque Theologiae Moralis, & Scho-
lasticae peritissimus ait in *explicat. Bullae Cyn. p. 1. tract. 2.*
cap. 6. sect. 2. num. 17. quod solent addi festa Patronorum
principalium locorum, qui nisi agat de re forte solita ob
devotionem, non video unde possit dici esse rem solitam
ex obligatione: nam ideo Gavantus solum dixit Ordina-
rios optare, ut talia festa Patronorum addantur, non
vero dixit esse addita.

Adverte insuper ex eodem Gavant. *ibid.* nomine Pas-
chalis, & Pentecostes diem primam demtaxat intelligi,
non vero duas festas sequentes, nec dies infra Octavam,
quia solemnitas, ob quam excluduntur praedicta festa,
solum est in primo die.

In tua, & familia tua praesentia celebrari facere.

28. Nonine Familiae hic venire docet Diana *part. 4.*
tr. 4. res. 108. Maritum, & uxorem, filios, & fi-
lias, ac etiam Nurus (adde propter paritatem rationis,
& Generum) habitantes in eadem domo, & commen-
sales, sicut & omnes servos, & servas commensales qui
in ministerio ejusdem familiae sunt. Id quidem merito do-
cet, hi enim omnes de familia dicuntur Domini.

Hinc bene infert Pellizzatus *l. cit. q. 22.* Hortulanum
colentem hortum domini, & habitantem in eadem do-
mo viventemque ex salario ejusdem domini, unum esse
ex familia.

29. Sed quid de factore, qui vivit quidem de salario
domini, sed dormit, seu habitat in sua propria domo?
Adhuc esse de familia idem docet, probatque ex doctrina
Suarii *top. 4. de Rel. tr. 10 l. 9. c. 4. n. 13.* docentis nomine
Familiaritatis petita ad usum privilegiorum competen-
tium Familiaribus Regulatum, venire etiam Familiarita-
tem economicam, quae non requirit commensalita-
tem, nec habitationem sub eodem tecto, solum vivere
ex salario ipsorum. Idem ergo erit in casu nostro.

30. Quod si urgeas, sic etiam Capellanus domini,
qui in propria domo vivit, & non in domo dicti domi-
ni, sed solum habet salarium ad celebrandas pro ipso
Missas, esset de familia ejusdem; Respondet *ibid.* ita
esse. Sed certe est distinguendum; nam si talis Sacerdos
sit domino ita addictus, ut semper, vel frequenter in
celebranda, sive domi, sive praesente eodem domino ali-
bi, Missa, illi interserviat, puto posse dici de familia: At
si sit Capellanus quidem domini, à quo pro Missis sa-
larium habeat, sed cum libertate celebrandi, sive in Ec-
clesia determinata, sive ubi libuerit non puto posse dici
de familia, quia hoc modo non est Capellanus familia-
ris, sed extraneus; & ut talis, possit habitare in alia Ci-
vitate ibique pro domino dictas Missas ex ipsius salario
celebrare, quando cum appellata familiaritate domini
nimis durum esset.

Quid de filiis, & eorum uxoris, filiabus, & earum
viris, si forte habitent in domo non taliter eadem, sed
quilibet cum suis servis & sub sua mensa, id est, dome-
stici ejusdem patris familias sed non commensales: di-
centur ne de familia? Respondet, idem Pellizzatus
ibid. docet dici posse de familia saltem large, atque
adeo eos cum iisdem servis posse uti hoc indulto Ora-
torij concessio Patri. Ratio est quia hoc privilegium est
Principis sine ullius praedictis, atque adeo ampliandum,
etiam ad familiam large sumptam. Dixi (si habitet in
eadem

eadem domo) si enim habitent in alia, nec proprie, nec improprie sunt de familia.

An sicut concedimus omnes, dominum solum sine familia posse sibi celebrari facere, ita concedendum sit posse quemlibet ex familiaribus, sine praesentia domini, dicam n. 40.

Nec non in Hospitum tuorum Nobilium praesentia.

32. Hanc clausulam in omnibus ejusmodi Brevibus non lego, Vbi igitur adest, conceditur privilegium audiendi Missam, & satisfaciendi praeccepto diei festivi, tum ipsi hospiti, tum ejus famulis ipsum forte comitantibus, idque ob regulam connexorum, & ob extensionem privilegij favorabilis: non enim esset amplius favor, si dominus ob audiendam Missam a famulis esse desereretur. Nobilis, inquam, nec necessarius, ex genere nobili procreatus, ut ex supradictis n. 5. colligi potest.

33. Extendit idem privilegium Pellizzarius, ibid. g. 13. ad hospitem unius dici, hoc est, ad nobilem, qui ad prandium invitaretur pro uno solo die, quia adhuc hospes est censendus in materia hac favorabili. Immo id affirmat etiam si de industria talis vir nobilis invitaretur ad prandium ad finem ut frui tali Privilegio posset, quia haec non esset fraus, sed solum reddere habilem illum hospitem ad fruendum indulto, sicuti habilis redditur ad comedendas carnes is, qui exiens a loco, ubi est jejunium de praeccepto, se confert ad locum, ubi tale praecceptum non adest.

Volumus autem, quod familiares servitii tuis non necessarij ibidem Missa interefferent ab obligatione audiendi Missam in Ecclesia diebus festis de praeccepto minime liberi censantur.

43. Alij ergo non satisfaciunt, quia clare excluduntur a Pontifice. Quare non est excipiendus Homobonus de exam. Ec. qu. 14. tr. 8. c. 5. p. 2. contrarium sentiens, ductus ea ratione, quod jam est consuetudo audiendi Missam extra Parochiam, unde nec ab Episcopo possint Fideles nunc cogi ad illam audiendam in Parochia: non est, inquam, excipiens, quia nunquam introducta est consuetudo audiendi Missam in loco a Summo Pontifice prohibito.

35. Scio etiam Pellizzarium tom. 2. Man. Reg. tr. 8. c. 2. sec. 2. subsec. 2. g. 14. contra me sentire, & asserere auctoritatem Castropalai tr. 12. de Euchar. Sacrificio, d. unica pag. 16. num. 13. in simili, & insuper docere prohibitionem hujus Brevis ibi positam. Volumus ut ab obligatione, audiendi Missam minime liberi censantur, ponit ex stylo curiae, quia fortasse alicubi non est abrogatus ritus antiquus, quo Missa in propria Parochia audienda erat: at in nostris Regionibus ubi jam ille ritus est abrogatus, hanc clausulam perinde se habere, ac si non fuisset apposta.

36. Sed certe in ejus sententia pedibus ire non possum, quia magnam mihi vim facit dicta prohibitio tam expressa, & absoluta Pontificis; Quare puto quod ipse dum dicit *Volumus &c.* satis clare praecipiat, ut qui non est ex privilegiatis, satisfacere obligetur in Ecclesia, & non alibi. Usus ergo audiendi Missam in Parochia quomodocumque abrogatus induci hic minime potest pro sententia nobis contraria, quia excludens Pontifex Oratorium privatum a loco apto ad satisfaciendum praeccepto, consequenter inducit praecceptum audiendi Missam in quidem in Parochia, cum id sit abrogatum, sed inducit praecceptum audiendi in loco publico, qui non sit Oratorium illud, quod Pontifex exclusum omnino vult. Fac esse usum jejunare die Dominico, incidente eo die vigilia de praeccepto, velle tamen nunc Summum Pontificem eum usum de medio tollere & praecipere, ut in eo casu jejunetur in Sabbato. Si sic praeciperet. *Volumus ut per jejunium die Dominico factum non satisfaciatur praeccepto jejunij, sed sit obligatio jejunandi in Sabbato:* inquiri, qui jejunaret die Dominico satisfaceretne praeccepto? enim vero non satisfaceret, quia eo ipso quod Pontifex excludit illum diem, reddit illum inceptum ad satisfactionem praeccepti, addicit enim praecceptum

ad alterum diem: Pari igitur modo dum ad id Oratorium, reddit illum inceptum pro satisfactione praeccepti de audienda Missa, addicit etiam illud ad locum, & consequenter remanet in Fidei obsequio audiendi.

De Privilegio Bullae Cruciae circa praesentia Oratoria privata.

37. **D**abitur hic merito aliquis cum in concessione Oratorij privati caveatur ne una Missa ibidem celebretur in feriis; in festis solemnioribus ne una quidem, possint ab illa Bulla Cruciae sine talibus restrictionibus plures celebrari? Respondeo posse tum in proprio in alieno quantumcumque privato Oratorio. Bardi in explicat. Bullae Cruc. p. 2. tract. 2. cap. 6. §. 23. Favent Rodriq. in addit. ad §. 5. num. 4. Luce in exp. Bullae d. p. cap. 5. d. 1. num. 3. Egid. Talam. in exp. Bull. lib. 1. §. 3. num. 4. Ratio est, quia in Bulla Cruciae concedit absolute, & nulla exceptione, ut in privato Oratorio rite approbato, tur etiam tempore interdicti. Ex qua forma concluduntur duo argumenta. Primum notando illam quae particula, si perpendantur ea quae de exceptione docet Barbosa disp. 95. in Impr. Romana lege Cal. tract. de Bulla Cruc. disp. unic. p. 6. a num. 1. citant. noch. Zabarella, Decium facit hunc sententiam, solum conceditur ut possit celebrari in ceteris indifferenter, atque adeo in feriis, & festis quibuslibet quod est minus, sed etiam in tempore Interdicti est majus. Secundum, quia si Pontifex per Bullam concedit absolute, & sine ulla temporis, vel, ministeria, non possumus nos, posita Oratorij approbatione, id restringere: nam licet in dicti Oratorij approbatione restrictio apponatur, tollitur tamen per se ipsam absolutam, nec ulla limitatione restrictio in Bulla. Exemplum est de Parocho, et Talam. ibidem; is enim quamvis ex vi suae approbationis possit suas oves absolvere, at supposita hac sua approbatione, si ab habente Bullam eligent populum alienum, non ex vi suae approbationis, sed hac approbatione, ex vi concessionis per Bullam. Ita in oratorio approbato, ex vi talis limitatae approbationis, non potest nisi limitate celebrari? at, hac posita, Pontifex Bullam illimitate concedit.

38. Concedit ergo Bulla posse in dicto, quantum imitato Oratorio. Primum celebrari, in dictis solemnioribus & festis. Secundum, posse plures & plures Missas in dictis festis celebrari, & in quibuscumque diebus. Tertium, capi posse ibidem Eucharistiam omnibus diebus post diem Paschae, hoc est, praeter unam communione tempore Paschali in parochia exhibendam: Quae ibidem satisfieri posse praeccepto de audiendo Sacramentum haec omnia posse & cum, qui habet Bullam, & familiares, ac domesticos, & consanguineos habentibus Bullam quae omnia patent ex tenore Bullae, & spem citant doctores citati.

39. Et in hoc ultimo notes pervelim illud, familiares domesticos consanguineos, cum in Brevis Oratoria habeatur, in Tua & familia tua, & hospitibus tuis praesentia. Consanguineos ergo, & Domesticos si comprehendit praeter Familiares: Bulla et quosnam comprehendit? Nominem consanguineorum comprehendit cognationem habentis Bullam, id est, tam descendentes & ascendentes quam collaterales usque ad quartum gradum, quia omnes dicuntur consanguinei; merito dicit Castrop. de Bull. Cruc. p. 6. num. 8. Lezana tom. 3. p. 7. Bullae Cruciae, n. 14. Rodriq. in exp. Bull. §. 5. n. 5. Lud. a Cruce in exp. Bullae d. 1. cap. 5. d. 8. Nominem autem Domesticorum comprehendit puto omnes de quibus dixi nam. 31. quorum quidem alicui ibi large, seu reductivè venimus nomine Familiarium, hic clare; & expresse sunt, & cantur domestici, hoc est in eadem domo viventes, & nique familiares iidem sunt qui nomine Familiarium sunt supra n. 28.

Ex quibus collige Maritum respectu uxoris, & uxorem respectu viri, ut etiam privignum respectu vitrici, & hunc respectu illius, licet comprehendantur sub nomine familiarium, & Domesticorum, sunt enim hi maxime de Familia Domini, non venire tamen ex Castro, lib. 2. sub nomine Consanguineorum, quia tales non sunt, sed affines: ceteros ergo remotos affines, nisi forte de familia inveniantur, excludimus ab hoc privilegio.

40. Quod si contingat casus, ut Dominus habens Bullam non interstiti Sacro, poterintne prædicti de Familia interesse, & satisfacere, imo etiam sibi celebrare facere in dicto Oratorio? Possent negare Rodriguez *ibid.* Henriquez lib. 7. cap. 13. quia soli Domino, aliis autem nominis ratione Domini concessum est privilegium. Concedit Ludov. à Cruce *loc. cit.* n. 5. cum quibusdam junioribus tacito nomine, quia sicut Dominus potest sibi celebrare facere sine familia non obstant illud, Et, *ibi*, in fine, & familia sua presentia: ita poterit familia sine Domino. Cujus ulterior ratio esse potest, quia cum Bulla non præscribat presentiam Domini esse necessariam nec nos debemus præscribere, sed affirmare Pontificem voluisse concedere Familiaribus hoc indulgentiam ratione Domini habentis Bullam licet absentis. Utraque sententia est probabilis, & concedentem excipit etiam Calzop. de Bulla Cruc. 6. m. 9. citans Joannem Sala.

41. Adverte denique, quoties quis uti dicto Oratorio privato ad præmissa quæ sunt ex privilegio, voluerit, debere aliquas preces (sufficit etiam unum Ave) Deo potest, pro conservatione unionis Principum, coramque victoria. Ratio est, quia sub hoc onere conceditur talis gratia à Pontifice, ut patet ex tenore Bullæ. Omisso autem erit venialis ex Bardi in *expos. Bull.* p. 2. tract. 2. cap. 3. sect. 5. §. 1. & 2. quia res est ex se levis, nec invalidat concessionem, quia tale onus imponitur sub illa particula, dummodo, quæ regulariter, modum, notat, non conditionem ex Barbosa *disp. 80. in edit. Rom. & Sanchez lib. 3. de matrim. disp. 33. num. 2.* cujus quidem modi omisso, quando is modus adjicitur actui perfecto, (ut fit in casu nostro, prius enim à Pontifice conceditur perfectè privilegium prædictum, & deinde adjicitur, *Dummodo non, &c.*) non vitiat, hoc est, non invalidat actum, seu concessionem.

§. V. De violatione Ecclesiæ, seu loci Sacrificij, ejusque Reconciliatione, remissione.

De tota hac re agam per occasionem *infra lib. 3. c. 6. §. 3.* ubi sermonem faciam de impedimento loci quoad faciendum Sacram.

CAPUT V.

De Altari, ejusque ornatu.

Altare, quasi particularis locus est Sacrificij. De ipso Agitur, ejusque ornamentis, hic congruè, disputandum breviter est.

§. I. De Altari.

Altare, sine quo sacrificare, peccatum est, sine dum mortale, duplex esse potest: Fixum, & Portatile, seu viaticum.

In Fixo, ut celebrari sine mortali liceat, saltem Tabula superior esse debet lapidea. Ita Coninch. de *Sacr.* q. 83. art. 1. d. 2. §. 8. Fagund. *præcept. Eccl.* lib. 3. cap. 22. n. 1. & passim. Consecratur autem (ut & Portatile) vel ab Episcopo proprio, & Sede vacante, à viciniore, vel ab habente potestatem à Pontifice: Sic Gavant. in *Man. Episc. V. Altare*, in addit. num. 4. citans Rodriq. quæ tamen quamvis raro concedatur Sacerdoti Episcopo inferiori, concessam nihilominus vidisti, obiter, *supra* cap. 1. §. 2. n. 5.

Part II.

2. Nota autem in Ecclesiis non consecratis quemlibet Presbyterum erigere, & destruere posse Altare non consecratum: Sic Azor. p. 1. lib. 10. c. 27. §. 6. ex Sacri. Canon. Lezana *V. Altare*, n. 12. ex consuet. at in consecratis, nulum stabile (ut notat Barb. l. mox citando, n. 3. posse erigi, vel destruere Altare sine Episcopi consensu. Notat item Barbos. de *jure univers.* lib. 2. c. 7. num. 12. in Ecclesia non consecrata, non esse Altare) sanè fixum consecrandum, sine Summi Pontificis licentia.

3. Portatile, ex lapide unico consecraro, constare oportet. Sic item citati, & passim: esto ligno undique circumdatis, ad faciliorem conservationem, vel ad ornatum, possit: modo tamen lapis inclusus sit tantus, ut majorem partem Calicis, & Patenæ capiat, hoc est: ut super illum, Calix, & Patena sustentari queant: quo casu supra lapidem, & non supra lignum curari debet, ut Calix, & Patena ex majori ipsorum parte collocetur: licet id non esse scrupulosè curandum, modo non sit periculum lapsus, rectè moncat Suarez de *Sacram. disp. 81. sect. 5. §. 6. Dicendum ergo, sine.*

4. Usus talis aræ consecrata, est, ut Calix, & Patenæ, sicut dictum est, & etiam particula, si quæ sunt consecrandæ, non solum sint super ipsam, tempore consecrationis, verum etiam, ut *ibid.* sint, usque ad Communionem Sacerdotis: cum enim, etiam & particula prædicta pertineant ad Sacrificium, quod tunc peragitur, & super Aram, & usque ad perfectionem Sacrificij, coram Sacerdote, persistere, ritè debent, de qua re vide quæ dicam *infra lib. 2. cap. 5. §. 2. n. 12.*

5. Nota denique, quod in eo Altari, quo proprius Episcopus celebravit (*cantavit*, habet textus *cap. in Altari, de Consecr. dist. 2.*) eodem die, non licet celebrari ab alio inferiore Sacerdote sine licentia, saltem tacita, ejusdem: Ita Gavant. in *Man. Episc. V. Altare*, n. 28. videtur tamen hic Canon in desertudinem abiisse, nam propterea standum esse consuetudini ejusque loci, rectè notat Lezana *C. Altare*, num. 13.

An ara ex duobus Lapidibus unitis construi, vel refici possit.

6. Fabricavit quidam ex duobus Lapidibus infertis in duabus ligneis tabellis Aram, ita invicem colligatis, ut instar libri, clauderentur, & aperirentur. Dixi, nequam eo uti ad Sacrificium licuisse. Ita Vasq. de *Sacram. disp. 23. c. 2. n. 16.* Fagund. 1. *Eccl. præcept.* lib. 3. c. 12. n. 9. Ratio fuit, quia non fuisset unus Lapis, unam Christi personam significans. Adde quod fuisset contra omnium Ecclesiarum consuetudinem.

7. Quid, si pars lapidis non consecrati addatur seu inferatur parti Aræ consecrata: Dico cum Delugo de *Sacr.* *disp. 20. sect. 2. n. 68.* partem additam non fieri consecratam, quia pars addita non facit unum physicè continuum cum consecrata: Ara enim, ut modo dixi, debet constare ex uno & simplici Lapide, unam Christi personam significante. Quare, nisi pars consecrata tanta sit, ut sustentare Calicem, & Patenam possit, uti ea non licebit, prætextu quod modo dicto, fuerit ref. ita.

8. Scio, quod si affluatur frustum ferici non benedictum, planctus, v. g. benedicta, tota planctus erit benedicta, idemque, si parum aquæ, vel olei infundatur in aqua benedictam, vel oleum consecratum; at in casu nostro, quia requiritur dicta unitas physica, idem dicere non possumus.

An in Ara debeant condi Reliquia Sanctorum.

9. In consecratione altaris solent recondi in ejus sigillo, sacræ Reliquiæ. Sigillum, seu, ut etiam vocant, Sepulchrum, hac in re est parvulus ille loculus in ipsa mensa, vel basi Altaris, seu Aræ, in qua includuntur Reliquiæ; nam propterea Sacerdos, in ipso Missæ introitu osculans Altare, dicit, *Oramus te Domine per merita Sanctorum, quorum reliquia hic sunt.* &c. Dubitatur ergo, an hoc quod fieri solet, ita soleat, ut deficientibus reliquiis, legitima non sit Altaris consecratio?

K 10. Dico